

Spis treści

Wstęp	15
Wykaz skrótów	17
I. PRAWO ADMINISTRACYJNE I USTROJOWE PAŃSTW OBCYCH	
I.I. Anglia	21
I.I.1. Ustawa o prawach z 1689 r.	21
I.I.2. Ustawa o parlamencie z dnia 18 sierpnia 1911 r.	21
I.II. Austria	23
I.II.1. Dekret nadworny z dnia 18 lipca 1971 r.	23
I.II.2. Dekret kancelaryjny nadworny z dnia 5 września 1812 r.	23
I.II.3. Dyplom październikowy z dnia 20 października 1860 r.	23
I.II.4. Cesarski patent z dnia 26 lutego 1861 r. (patent lutowy)	23
I.II.5. Statut Krajowy [...] dla Królestwa Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim z 1861 r.	24
I.II.6. Ustawa z dnia 12 sierpnia 1866 r. [...] o urządzeniu gmin i ordynacji wyborczej dla gmin	25
I.II.7. Ustawa z dnia 12 sierpnia 1866 r. [...] o reprezentacji powiatowej i o ordynacji wyborczej powiatowej	26
I.II.8. Rozporządzenie ministerstwa z dnia 23 stycznia 1867 r. [o politycznych władzach powiatowych]	27
I.II.9. Ustawa z dnia 25 lipca 1867 r. [...] o odpowiedzialności ministrów dla królestw i krajów reprezentowanych w Radzie państwa	28
I.II.10. Państwowa ustawa zasadnicza z dnia 21 grudnia 1867 r. [...] o ustanowieniu trybunału państwa	32

I.II.11. Państwowa ustawa zasadnicza z dnia 21 grudnia 1867 r. [...] o pełnieniu władzy rządowej i wykonawczej	33
I.II.12. Ustawa z dnia 19 maja 1868 r. [...] [o ustanowieniu politycznej administracji]	34
I.II.13. Rozporządzenie Ministrów, Spraw Wewnętrznych, Wyznań i Oświecenia, Sprawiedliwości, Skarbu, Handlu i Rolnictwa, tudzież Obrony Krajowej i Bezpieczeństwa Publicznego z dnia 5 czerwca 1869 r., l. 2354 [dotyczące języka urzędowego]	37
I.II.14. Ustawa z dnia 22 października 1875 r. o ustanowieniu Trybunału administracyjnego	38
I.II.15. Ustawa z dnia 9 kwietnia 1907 r. [...] o języku urzędowym władz autonomicznych	39
I.III. Francja	41
I.III.1. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela z dnia 26 sierpnia 1789 r.	41
I.III.2. Konstytucja Francuzka podana Krolowi przez Zgromadzenie Narodowe dnia 3 września 1791 r.	43
I.III.3. Akt konstytucyjny z dnia 24 czerwca 1793 r. i Deklaracja praw człowieka i obywatela	44
I.III.4. Konstytucja Republiki Francuskiej z dnia 22 sierpnia 1795 r.	46
I.III.5. Konstytucja Republiki Francuskiej z dnia 13 grudnia 1799 r.	47
I.III.6. Ustawa z dnia 17 lutego 1800 r. o podziale terytorialnym Francji i administracji	49
I.III.7. Senatus-consultum organiczne z dnia 4 sierpnia 1802 r.	50
I.III.8. Senatus-consultum organiczne z dnia 18 maja 1804 r.	50
I.III.9. Konstytucja Republiki Francuskiej z dnia 4 listopada 1848 r.	50
I.III.10. Konstytucja III Republiki z 1875 r. – Ustawa o organizacji władz publicznych z dnia 25 lutego 1875 r.	51
I.III.11. Ustawa z dnia 2 marca 1982 r. o prawach i wolnościach gmin, departamentów oraz regionów	52
I.III.12. Ustawa z dnia 6 lutego 1992 r. o administracji terytorialnej Republiki	52
I.IV. Prusy i Niemcy	53
I.IV.1. Porządek miejski z dnia 19 listopada 1808 r.	53
I.IV.2. Konstytucja Królestwa Pruskiego z dnia 31 stycznia 1850 r.	53
I.IV.3. Konstytucja Rzeszy Niemieckiej z dnia 16 kwietnia 1871 r.	55
I.IV.4. Ustawa o ustroju sądownictwa administracyjnego i spornym postępowaniu administracyjnym z dnia 3 lipca 1875 r.	56

I.IV.5. Ustawa z dnia 2 sierpnia 1880 r. o zmianie i uzupełnieniu ustawy dotyczącej ustroju sądów administracyjnych i o postępowaniu sporno-administracyjnym, z dnia 3 lipca 1875 r. i o wprowadzeniu jej na terenie całej monarchii	57
I.IV.6. Ustawa z dnia 30 lipca 1883 r. o ogólnym zarządzie kraju	57
I.IV.7. Konstytucja Republiki Weimarskiej z dnia 11 sierpnia 1919 r.	58
I.V. Rosja i ZSRR	60
I.V.1. Tabela rang Piotra I z dnia 24 stycznia 1722 r.	60
I.V.2. Manifest o utworzeniu ministerstw z dnia 8 września 1802 r.	60
I.V.3. Ukaz z dnia 20 listopada 1864 r. o ustanowieniu sądowych instytucji	61
I.V.4. Manifest październikowy cara Mikołaja II z dnia 17 października 1905 r.	61
I.V.5. Ustawa Fundamentalna Imperium Rosyjskiego z dnia 23 kwietnia 1906 r.	62
I.V.6. Deklaracja Rządu Tymczasowego z dnia 2 marca 1917 r.	63
I.V.7. Konstytucja ZSRR z dnia 5 grudnia 1936 r.	64
I.VI. Stany Zjednoczone Ameryki	66
I.VI.1. Deklaracja Niepodległości z dnia 4 lipca 1776 r.	66
I.VI.2. Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki z dnia 17 września 1787 r.	67
II. PAŃSTWO POLSKIE	
II.I. Prawo ustrojowe (konstytucyjne)	71
II.I.1. Prawa kardynalne z 1768 r.	71
II.I.2. Konstytucja o ustanowieniu Rady Nieustającej z 1775 r.	71
II.I.3. Prawo o sejmikach z dnia 24 marca 1791 r.	72
II.I.4. Miasta Nasze Królewskie wolne w państwach Rzeczypospolitej z dnia 18 kwietnia 1791 r. (Prawo o miastach)	73
II.I.5. Ustawa Rządowa z dnia 3-go maja 1791 r.	75
II.I.6. Zaręczenie Wzajemne Obojga Narodów	78
II.I.7. Ustawa Konstytucyjna Księstwa Warszawskiego z dnia 22 lipca 1807 r.	79
II.I.8. Ustawa Konstytucyjna Królestwa Polskiego z dnia 27 listopada 1815 r.	88
II.I.9. Statut Organiczny dla Królestwa Polskiego (z dnia 26 lutego 1832 r.)	91
II.I.10. Dekret Rady Regencyjnej o tymczasowej organizacji Władz Naczelnych w Królestwie Polskiem (z dnia 3 stycznia 1918 r.)	93
II.I.11. Ustawa o Radzie Stanu Królestwa Polskiego (z dnia 4 lutego 1918 r.)	94
II.I.12. Orędzie Rady Regencyjnej w przedmiocie przekazania naczelnego dowództwa wojsk polskich brygadierowi Józefowi Piłsudskiemu (z dnia 11 listopada 1918 r.)	95

II.I.13. Orędzie Rady Regencyjnej w przedmiocie rozwiązania Rady Regencyjnej i przekazania Najwyższej Władzy Państwowej naczelnemu dowódcy wojsk polskich Józefowi Piłsudskiemu (z dnia 14 listopada 1918 r.)	96
II.I.14. Dekret o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej (z dnia 22 listopada 1918 r.)	96
II.I.15. Uchwała Sejmu z dnia 20 lutego 1919 r. o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa	97
II.I.16. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie administracji państwowej w Galicji (z dnia 7 marca 1919 r.)	98
II.I.17. Ustawa Konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r. zawierająca statut organiczny Województwa Śląskiego	99
II.I.18. Ustawa z dnia 17 marca 1921 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej . . .	104
II.I.19. Ustawa z dnia 26 października 1921 r. w przedmiocie przepisów prawnych, obowiązujących na obszarze Spisza i Orawy, należącym do Rzeczypospolitej Polskiej	109
II.I.20. Ustawa z dnia 2 sierpnia 1926 r. zmieniająca i uzupełniająca Konstytucję Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1921 r.	109
II.I.21. Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1935 r.	110
II.I.22. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 października 1938 r. o zjednoczeniu Odzyskanych Ziem Śląska Cieszyńskiego z Rzeczpospolitą Polską . .	121
II.I.23. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 listopada 1939 r. o nieważności aktów prawnych władz okupacyjnych	122
II.I.24. Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 grudnia 1939 r. o powołaniu Rady Narodowej	123
II.I.25. Odezwa Rządu z dnia 18 grudnia 1939 r. do ogółu Społeczeństwa w kraju . . .	124
II.I.26. Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z 22 lipca 1944 r. . .	126
II.I.27. Ustawa z dnia 31 grudnia 1944 r. o powołaniu Rządu Tymczasowego Rzeczypospolitej Polskiej	128
II.I.28. Ustawa Konstytucyjna z dnia 6 maja 1945 r. o zniesieniu statutu organicznego województwa śląskiego	130
II.I.29. Ustawa Konstytucyjna z dnia 4 lutego 1947 r. o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej	130
II.I.30. Ustawa Konstytucyjna z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej	133
II.I.31. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalona przez Sejm Ustawodawczy w dniu 22 lipca 1952 r.	138
II.I.32. Ustawa z dnia 10 lutego 1976 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	149

II.I.33. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	152
II.I.34. Ustawa z dnia 29 grudnia 1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	161
II.I.35. Ustawa Konstytucyjna z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym	162
II.II. Administracja rządowa	166
II.II.1. Konstytucja sejmowa z 1764 r. o utworzeniu Komisji Skarbu Koronnego	166
II.II.2. Kommissye wojewódzkie i powiatowe w Wielkim Xsięstwie Litewskim (z dnia 19 listopada 1789 r.)	166
II.II.3. Kommissye porządkowe cywilno-wojskowe, województw, ziem i powiatów w Koronie (z dnia 15 grudnia 1789 r.)	167
II.II.4. Kommissya policji (z dnia 24 czerwca 1791 r.)	168
II.II.5. Postanowienie królewskie z dnia 29 kwietnia 1818 r. o władzy namiestnika	169
II.II.6. Ukaz o władzy namiestnika w Królestwie Polskim z dnia 8 czerwca 1862 r.	169
II.II.7. Ustawa z dnia 31 lipca 1919 r. o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych	170
II.II.8. Ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. o tymczasowej organizacji zarządu b. dzielnicy pruskiej	171
II.II.9. Ustawa tymczasowa z dnia 2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracyjnych II instancji	173
II.II.10. Rozporządzenie Rady Ministrów o tymczasowej organizacji powiatowych władz administracyjnych I instancji na obszarze b. zaboru rosyjskiego z dnia 28 sierpnia 1919 r.	175
II.II.11. Ustawa z dnia 3 grudnia 1920 r. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji (województw) na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem oraz na wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy	176
II.II.12. Ustawa z dnia 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach, przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r.	177
II.II.13. Ustawa z dnia 22 grudnia 1925 r. w sprawie utworzenia województwa wileńskiego	179
II.II.14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 1926 r. w sprawie zasad organizacji i urzędowania Ministerstw	179

II.II.15. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej	181
II.II.16. Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 12 października 1935 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o organizacji władz i urzędów skarbowych . .	187
II.II.17. Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 15 sierpnia 1944 r. o organizacji wojewódzkich i powiatowych urzędów ziemskich	187
II.II.18. Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 21 sierpnia 1944 r. o trybie powołania władz administracji ogólnej I-ej i II-ej Instancji	188
II.II.19. Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej	190
II.II.20. Ustawa z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych	193
II.II.21. Rozporządzenie Kierowników Resortów Administracji Publicznej i Sprawiedliwości z dnia 3 października 1944 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 7 września 1944 r. o komisjach mieszkaniowych	196
II.II.22. Dekret z dnia 24 maja 1945 r. o utworzeniu Ministerstwa Odbudowy	197
II.II.23. Dekret z dnia 10 listopada 1945 r. o utworzeniu Centralnego Urzędu Planowania przy Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów	199
II.II.24. Dekret z dnia 13 listopada 1945 r. o zarządzie Ziemi Odzyskanych	200
II.II.25. Ustawa z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej	201
II.II.26. Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej	204
II.II.27. Dekret z dnia 7 marca 1953 r. o przemianowaniu miasta Katowice na miasto Stalinogród i województwa katowickiego na województwo stalinogrodzkie	206
II.II.28. Ustawa z dnia 25 września 1954 r. o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych	207
II.II.29. Ustawa z dnia 29 listopada 1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych	208
II.II.30. Ustawa z dnia 22 listopada 1973 r. o zmianie ustawy o radach narodowych	210
II.II.31. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1972 r. w sprawie zakresu działania naczelnika gminy, organizacji i zadań urzędu gminy oraz niektórych spraw pracowniczych	212
II.II.32. Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych	213

II.II.33. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1978 r. w sprawie statusu wojewody	215
II.III. Samorząd	217
II.III.I. Samorząd terytorialny	217
II.III.I.1. Ukaz o urządzeniu włościan z dnia 2 marca 1864 r.	217
II.III.I.2. Ukaz o urządzeniu gmin wiejskich z dnia 2 marca 1864 r.	217
II.III.I.3. Ukaz o Komitecie Urządzającym z dnia 2 marca 1864 r.	218
II.III.I.4. Dekret o utworzeniu Rad Gminnych na obszarze b. Królestwa Kongresowego (z dnia 27 listopada 1918 r.)	219
II.III.I.5. Dekret o wyborach do Rad Miejskich na terenie b. Królestwa Kongresowego (z dnia 13 grudnia 1918 r.)	222
II.III.I.6. Dekret o samorządzie miejskim (z dnia 4 lutego 1919 r.)	223
II.III.I.7. Dekret o tymczasowej ordynacji powiatowej dla obszarów Polski byłego zaboru rosyjskiego (z dnia 4 lutego 1919 r.)	227
II.III.I.8. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. o zasadach powszechnego samorządu wojewódzkiego, a w szczególności województwa lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego	228
II.III.I.9. Ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego	230
II.III.I.10. Ustawa z dnia 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m. st. Warszawy	233
II.III.I.11. Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 23 listopada 1944 r. o organizacji i zakresie działania samorządu terytorialnego	237
II.III.I.12. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym	237
II.III.II. Samorząd nieterytorialny (specjalny)	239
II.III.II.1. Ustawa z dnia 2 grudnia 1921 r. o ustroju i zakresie działania Izb Lekarskich	239
II.III.II.2. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych	240
II.III.II.3. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 października 1927 r. o uporządkowaniu stanu prawnego w organizacji gmin wyznaniowych żydowskich na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem województwa śląskiego	242
II.III.II.4. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych	244
II.III.II.5. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o izbach rzemieślniczych i ich związku	245

II.III.II.6. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Prawo o notariacie	246
II.III.II.7. Ustawa z dnia 25 maja 1951 r. Prawo o notariacie	247
II.III.II.8. Ustawa z dnia 11 września 1956 r. o izbach rzemieślniczych i Związku Izb Rzemieślniczych	247
II.III.II.9. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1932 r. Prawo o ustroju adwokatury	249
II.III.II.10. Ustawa z dnia 4 maja 1938 r. Prawo o ustroju adwokatury	251
II.III.II.11. Ustawa z dnia 27 czerwca 1950 r. o ustroju adwokatury	252
II.III.II.12. Ustawa z dnia 19 grudnia 1963 r. o ustroju adwokatury	253
II.III.II.13. Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze	255
II.III.II.14. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych	256
II.III.II.15. Ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych	260
II.IV. Sądownictwo administracyjne, prokuratura i organy ochrony prawnej . . .	262
II.IV.1. Postanowienie królewskie z dnia 11 października 1816 r. o Prokuraturii Generalnej	262
II.IV.2. Ustawa z dnia 31 lipca 1919 r. w przedmiocie utworzenia Prokuraturji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej	262
II.IV.3. Ustawa z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwowej	264
II.IV.4. Ustawa z dnia 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym	265
II.IV.5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 1923 r. o Trybunale Stanu	268
II.IV.6. Ustawa z dnia 25 listopada 1925 r. o Trybunale Kompetencyjnym	270
II.IV.7. Ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o Inwalidzkim Sądzie Administracyjnym . .	276
II.IV.8. Ustawa z dnia 28 lipca 1939 r. – Prawo o sądach ubezpieczeń społecznych . .	279
II.IV.9. Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 24 sierpnia 1944 r. o rozwiązaniu tajnych organizacji wojskowych na terenach wyzwolonych . . .	281
II.IV.10. Dekret Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 7 października 1944 r. o Milicji Obywatelskiej	282
II.IV.11. Dekret z dnia 14 maja 1946 r. o zmianie dekretu z dnia 16 listopada 1945 r. o utworzeniu i zakresie działania Komisji Specjalnej do walki z nadużyciami i szkodnictwem gospodarczym	282
II.IV.12. Dekret z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym . .	284
II.IV.13. Ustawa z dnia 20 lipca 1950 r. o Prokuraturze Rzeczypospolitej Polskiej . .	286
II.IV.14. Ustawa z dnia 22 listopada 1952 r. o kontroli państwowej	287

II.IV.15. Ustawa z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich	288
II.IV.16. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń . .	289
II.IV.17. Ustawa z dnia 23 października 1975 r. o Państwowym Arbitrażu Gospodarczym	291
II.IV.18. Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego	293
II.IV.19. Ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu	299
II.IV.20. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym	300
II.IV.21. Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich	302
II.V. Postępowanie administracyjne	304
II.V.1. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym	304
II.V.2. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji	307
II.V.3. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym	308
II.V.4. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego . .	308
II.VI. Prawo urzędnicze	311
II.VI.1. Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej	311
II.VI.2. Dekret z dnia 14 maja 1946 r. o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych	314
II.VI.3. Ustawa z dnia 15 lipca 1968 r. o pracownikach rad narodowych	315
II.VI.4. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych	317
II.VI.5. Ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych	323
Wykaz źródeł	325